

Νίκος Βέττας

Νέα δραχμή ή ανάπτυξη

Κάθε μέρα που καθυστερεί η ολοκλήρωση της αξιολόγησης, δίνεται η ευκαιρία να δυναμώσουν οι φωνές όσων θα ήθελαν να δουν την Ελλάδα να αποσύρεται πτωχευμένη εκτός της ευρωζώνης. Το ίδιο αποτέλεσμα έχει και κάθε άλλη καθυστέρηση στην εφαρμογή μέτρων που θα επέτρεπαν την ανάπτυξη της οικονομίας.

Ακόμη και ως απλή προοπτική, το Grexit, με τη σειρά του, δηλητηριάζει την προσπάθεια επιτυχίας του ελληνικού προγράμματος. Για ορισμένους τρέφει την αυταπάτη ότι υπάρχει ένας εύκολος τρόπος για αύξηση των εισοδημάτων, αδυνατίζοντας τα κίνητρα για πραγματικές τομές.

Την ίδια ώρα, το ενδεχόμενο δραματικών εξελίξεων απομακρύνει τις, σχεδόν κάθε είδους, επενδύσεις.

Κάποιοι υποστηρίζουν το Grexit ιδιαιτερώς, ελπίζοντας σε οικονομικά ή πολιτικά οφέλη από την καιροσκοπική εκμετάλλευση μιας κλειστής οικονομίας, που θα παραμένει ανοχύρωτη για πολλά χρόνια.

Άλλοι, ίσως δεν κατανοούν τους βασικούς τρόπους με τους

τα λογικής η πρόταση να χαθεί η αξιοπιστία, μεταβαίνοντας σε ένα ασθενές νόμισμα, για να ανακτηθεί δήθεν μελλοντικά, με πολιτικές που άλλωστε θα ήταν πολύ πιο εύκολο να πετύχουν εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου.

Μετά από μια τόσο βαθιά κρίση, η οικονομία έχει ανάγκη από ανασύνταξη και αναπτυξιακή πνοή. Οι οπαδοί της νέας δραχμής εκμεταλλεύονται την αγωνία των Ελλήνων και υποσχονται ακριβώς τα αντίθετα από όσα θα συνέβαιναν.

Ρευστότητα, ενώ θα υπάρχει σημαντική στενότητα χρημάτων, εκτός από πληθωριστικό που θα χάνει συνεχώς την αξία του.

Ανάπτυξη, ενώ θα υπάρχει μείωση των εισοδημάτων.

Ελάφρυνση από το δημόσιο χρέος ενώ το πραγματικό του βάρος θα αυξηθεί κατακόρυφα.

Σταθερότητα, ενώ θα κλείσουν οι τράπεζες και θα χαθεί πολύ μεγάλο μέρος των καταθέσεων.

Ανεξαρτησία, ενώ μια έξοδος από το ευρώ θα προκαλούσε προσφυγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και εποπτεία πολύ αυστηρότερη από τη σημερινή.

Η νοσταλγία των παλαιότερων εποχών ίσως θολώνει τη σωστή

λογοσκέψη για να χάνεται η ουσία. Άσχετα από τα μνημόνια και από τα νομίματα και ανεξάρτητα από πιθανές εξελίξεις στο περιβάλλον της, που άλλωστε δεν μπορούν να ελεγχθούν, η θετική πορεία της οικονομίας θα εξαρτηθεί από δύο παράγοντες. Τη δυνατότητα προσέλκυσης επενδύσεων και δημιουργίας εργασίας, άρα την εξασφάλιση ευνοϊκών συνθηκών για παραγωγή, και τη γενικότερη εύρυθμη θεσμική λειτουργία, δηλαδή κυρίως την αξιοπιστία και αποτελεσματική διακυβέρνηση.

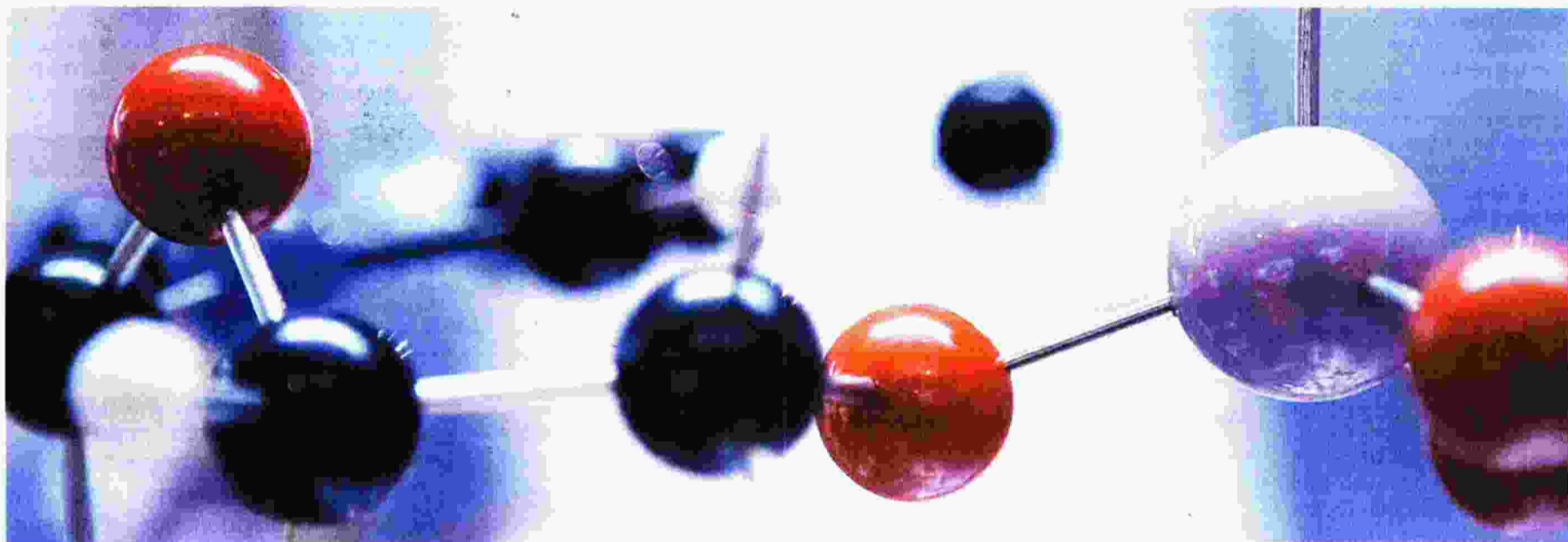
Το ερώτημα του νομίματος πρέπει να απαντηθεί ανάλογα με το αν υποβοηθά ή αντιμάχεται αυτούς τους σκοπούς. Από όποια πλευρά λοιπόν και να ιδωθεί, η συμμετοχή στο ευρώ, και όχι η αποχώρηση, είναι αυτή που προάγει την αξιοπιστία, ενδυναμώνει τη θεσμική λειτουργία και δημιουργεί συνθήκες για πραγματική ανάπτυξη, έστω και σταδιακά.

Οσον αφορά το δημόσιο χρέος, η συμμετοχή στο κοινό νόμισμα μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως ασπίδα. Εφόσον η οικονομική πολιτική αποκτήσει αναπτυξιακή προσήλωση, η χώ-

ρα Άσχετα με τα ερωτηματικά για τους μελλοντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, αυτό αναγνωρίζεται από όλους. Επίσης, ακόμα και αν άλλα μέλη της ευρωζώνης αποφάσιζαν να εκδιώξουν την Ελλάδα, αυτό ποτέ δεν θα μπόρεσει να συντελεστεί αν η ίδια δεν έδειχνε τέτοια τάση. Η εκδίωξη μιας οικονομίας, ακόμα και σχετικά πιο αδύναμης, αν η ίδια σαφώς δεν κινηθεί προς την έξοδο, θα ήταν καταστροφική και για τη συνοχή της ίδιας της Ένωσης. Είναι κρίσιμο όμως ότι το αυτό δεν ισχύει αν η ίδια η χώρα δείξει ότι δεν επιθυμεί πλέον τη δέσμευσή της. Άρα οι αποφάσεις και η ευθύνη είναι δικές μας, όχι των ξένων.

Με τα χρόνια της κρίσης και εποπτείας να συσσωρεύονται, παραλείψεις ή σκόπιμες ενέργειες που καθυστερούν την ανάπτυξη και αυξάνουν τους κινδύνους δεν μπορούν να γίνονται ανεκτές, από όποιους και αν προέρχονται.

Η κυβέρνηση έχει την κύρια ευθύνη για τη χώρα και πρέπει αρχικά να κλείσει, επειγόντως, όλες τις εκκρεμότητες της σημερινής διαπραγματεύσεως, ακόμη και με μη αρεστό πολιτικά ή

Β

Κάποιοι υποστηρίζουν το Grexit ιδιαιτερώς, ελπίζοντας σε οικονομικά ή πολιτικά οφέλη από την καιροσκοπική εκμετάλλευση μιας κλειστής οικονομίας, που θα παραμένει ανοχύρωτη για πολλά χρόνια

οποίους παράγονται εισοδήματα στις σύγχρονες οικονομίες. Αφελώς θεωρούν πως μια μετάβαση στη νέα δραχμή θα επιτρέψει γρήγορη άνοδο εισοδημάτων, όπως και στα χρόνια πριν από την κρίση. Αγνωσούν όμως πως η παλαιότερη άνοδος των εισοδημάτων οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό σε εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό, όχι σε αύξηση της παραγωγικότητας.

Μετά από μια μετάβαση στη νέα δραχμή, και ακόμη μετά τα δραματικά πρώτα χρόνια, ο ξένος δανεισμός θα έρχεται με το σταγονόμετρο και με υψηλά επιτόκια, και, φυσικά, μόνο αν επικρατεί δρακόντεια δημοσιονομική πειθαρχία και, εντέλει, εφαρμογή πολιτικών που αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα.

Αντίθετα, είναι η παραμονή στο ευρώ που διασφαλίζει την ομαλή χρηματοδότηση της χώρας, σήμερα από τους εταίρους και αύριο από ιδιώτες, με χαμηλά επιτόκια, όπως άλλωστε κατάφερε και η Κύπρος. Στερεί-

την κρίση. Η άνοδος των εισοδημάτων επί δραχμής στηρίχτηκε σημαντικά και επί τουλάχιστον δύο δεκαετίες στην προοπτική της σύγκλισης στους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τελικά την υιοθέτηση κοινού νομίματος. Η χώρα αναπτύχθηκε, παρά τη δραχμή, όχι χάρη στη δραχμή.

Το αδύναμο νόμισμα, μάλιστα, στρέβλωνε συστηματικά τα χαρακτηριστικά της ανάπτυξης με ασύμφορες τις μακροχρόνιες εξωστρεφείς επενδύσεις και χαμηλή παραγωγικότητα. Αντίστροφα, ο κίνδυνος της ενδεχόμενης δραχμοποίησης αποτελεί τον κύριο αρνητικό παράγοντα στη σημερινή συγκυρία, και όχι η συμμετοχή στο ευρώ. Και τα χαρακτηριστικά της παλαιότερης ατρεβλής ανάπτυξης είναι ακριβώς αυτά που δημιουργούν, ακόμη και μέσα στην κρίση, αντιστάσεις στις αναπτυξιακές τομές, είναι βαρίδια που τραβούν την οικονομία προς τα πίσω.

Τελικά, η συζήτηση περί νομίματος χρησιμοποιείται από άλλους ως απειλή και από άλλ-

ρα δικαιούται και πρέπει να διεκδικήσει σταδιακή και σημαντική ελάφρυνση από το υπερβάλλον κόστος εξυπηρέτησης του χρέους εντός του ευρώ και ταυτόχρονα διευκόλυνση της πρόσβασης σε νέα επενδυτικά κεφάλαια.

Αντίθετα, παρά τις δήθεν υποσχέσεις, ασφαλώς δεν μπορεί να αναμένεται προνομιακή μεταχείριση όποιας χώρας αποχωρούσε, γιατί αυτό θα αποσταθεροποιούσε και τους επόμενους αδύναμους κρίκους του κοινού νομίματος. Η Ελλάδα λοιπόν θα δυσκολευόταν να εξυπηρετήσει τα εξωτερικά χρέη της, παραμένοντας συνολικά μη αξιόχρη για δεκαετίες.

Μήπως όμως μια σχετική αρνητική εξέλιξη αποτελεί και την πιο πιθανή και γίνεται φυσιολογικά μια αυτοεπιβεβαιούμενη προφητεία; Η απάντηση είναι αρνητική. Παρά τα λάθη που είχαν γίνει στην ελληνική κρίση, ένα μεγάλο μέρος της απαραίτητης προσαρμογής (κυρίως δημοσιονομικά και στο εξωτερικό ισοζύγιο) έχει ήδη συντελεστεί.

άριστο οικονομικά τρόπο. Στη συνέχεια, πρέπει πραγματικά, όχι στα λόγια, να εφαρμοστούν πολιτικές που θα στηρίζουν την ανάπτυξη. Η υπερφορολόγηση όσων παράγουν, τα εμπόδια στις επενδύσεις και η διατήρηση της αναποτελεσματικότητας της δημοσίας διοίκησης αποτελούν εγγύηση ότι η πραγματική ανάπτυξη δεν θα έρθει, ακόμη και αν καταγράφεται βραχυπρόθεσμη ανάκαμψη.

Και φυσικά, σημαντικοί θεσμοί, όπως η εκπαίδευση και η απονομή δικαιοσύνης, πολύ λανθασμένα θεωρούνται άσχετοι με την οικονομία. Η βελτίωση και όχι η αποδυνάμωση της λειτουργίας τους αποτελεί όχι μόνο βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη αλλά και για την προστασία της θέσης των πιο αδύναμων στην κοινωνία, αυτόν ακριβώς που έχουν υποστεί και το μεγαλύτερο κόστος τα τελευταία χρόνια.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.